

Te gast in een andere wereld

Zacht klotsen de golven tegen de dijk. Ogenschijnlijke rust. Want ónder water speelt zich in de Oosterschelde van alles af. Zodra ecologe en duikster Marion Bilius in haar duikpak kopje onder gaat, betreedt ze een wondere waterwereld.

Onverwacht Nederland, Magazine van Staatsbosbeheer (1 december 2009)

DOOR: MANON LATERVEER – DE BEER

Het is laagwater in de Oosterschelde. Drooggevallen zeewieren hangen als verfromfaaide pruiken over de basaltblokken. De voet van de dijk legt het leven onder de vloedlijn bloot. De laatste stappen naar de waterlijn zijn een hachelijke onderneming: door algengroei zijn de zwarte stenen spekglad. Maar dat is geen probleem voor Marion Bilius, ecologe bij Staatsbosbeheer en enthousiast duikster. Als een volleerde evenwichtskunstenaar loopt ze in haar duikpak omlaag. De Oosterschelde behoort niet tot haar directe werkgebied. "Ik kom hier puur voor mijn hobby", lacht ze, terwijl ze zich tussen het zeewier het water in laat glijden. Wanneer Bilius haar vinger snijdt aan de scherpe schelp van een Japanse oester, reageert ze laconiek: "Heb je een pleister?" Normaal trekt ze eerst haar duikhandschoenen aan voordat ze te water gaat. Nu pakt de ecologe een bosje zeewier vast en laat het zien. "Kijk, gezaagde zee-eik! Dat is een bruinwier dat goed tegen uitdroging en golfslag kan. Er leven allerlei dieren op en tussen, bijvoorbeeld slakken als de alikruik. Onder water gaat de wiergroei door tot in de diepte. Er scharrelen krabbetjes rond, je ziet vissen zoals grondeltjes, of zeeanemonen en sponzen, kleurige naaktslakjes... Dat kun je hier allemaal tegenkomen. Onder water voel ik me echt te gast in een compleet andere wereld."

Zonnende zeehonden

De Oosterschelde gaat deel uitmaken van Natura 2000, een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. De zoutminnende plantengroei achter de dijk en de vogelrijkdom maken het gebied bijzonder. Geen van de zeebewoners die Bilius noemt, hebben een rol gespeeld bij het besluit om de Oosterschelde op te nemen in het Europese natuurnetwerk Natura 2000. "Gelukkig is de gewone zeehond die hier leeft wel een beschermde soort", vertelt ze. "Er liften heel veel diersoorten mee met die bescherming. De zeehond is een jager en staat bovenaan de voedselketen. Hij eet voornamelijk vis en inktvis, die zich op hun beurt met krabbetjes en garnalen voeden. Al

die soorten moeten het ook naar hun zin hebben, wil de zeehond kunnen overleven." Dat het goed gaat met de zeehonden in de Oosterschelde, bewijst het groepje dat ver achter Bilius op een drooggevallen zandplaat ligt. "Zo'n zeehond zou ik graag onder water op me af zien zwemmen", wenst ze hardop. "Dat lijkt me geweldig! Ik kom hier al bijna dertig jaar en nog steeds ben ik verknocht aan alle zeebeesten. Hoewel ik ook graag in de tropen duik, vind ik de Oosterschelde veel interessanter. Het is hier elk seizoen verschillend. Zo kijk ik in het voorjaar graag naar het paringsritueel van de zeekat, een inktvissensoort die vanuit de diepte omhoogkomt om hier eitjes af te zetten. Aan het eind van de zomer zijn er jonge zeekatjes, die wil ik altijd beslist bekijken. Verder weet je nooit wat je tegenkomt. Na een strenge winter kunnen soorten plotseling verdwenen zijn. Soms verschijnt er juist een nieuwe soort."

Bijzondere steltloper

Jaarlijks gaan duikers ongeveer een miljoen keer kopje onder in de Oosterschelde. Ook nu dit gebied het stempel 'Natura 2000' heeft, mogen ze hier blijven genieten van het onderwaterleven, weet Bilius. "Duikers kunnen hier vanwege de dynamische natuur nauwelijks schade aanrichten. Als iemand per ongeluk iets vertrapt, herstelt het zich heel snel." Vlak achter de dijk van de Oosterschelde staat in de Prunjepolder bij Moriaanshoofd een uitkijktoren. Marion Bilius staat erbovenop. Ze heeft haar duikmasker omgeruild voor een verrekijker en tuurt landinwaarts over het zilte grasland. De zoutminnende plantengroei is een van de redenen waarom de Oosterschelde als Natura 2000-gebied is uitgekozen. "Staatsbosbeheer is verantwoordelijk voor het behoud van de pioniervegetatie, zoals zeekraal", legt de ecologe uit. "Pioniervegetatie is vegetatie die zich als eerste ontwikkelt op kale terreinen of in gebieden die met rust worden gelaten. Dit voormalige landbouwgebied is nu prachtige natuur. En het heeft alles met de Oosterschelde te maken. Water dat door de dijk en bodem heen sijpelt, mag gewoon blijven staan. De kluut, een

bijzondere steltloper, zoekt zijn voedsel in de zoute poeltjes. Vogels zoals de grote stern en de visdief vissen in de Oosterschelde en broeden binnendijks. En er zijn wintergasten zoals rotganzen en smienten. Altijd als ik een bezoekje aan de toren heb gebracht, of na een duik, voel ik me beter dan daarvoor. Even hier een kijkje nemen, dat geeft me een goed gevoel.”

Natura 2000

De natuur van Europa is rijk en gevarieerd. En dus de moeite waard om te beschermen. Een netwerk van natuurgebieden onder de naam 'Natura 2000' moet hierin voorzien. In Nederland worden 162 Natura 2000-gebieden aangewezen, waaronder de Oosterschelde. Over drie jaar moet het beheerplan voor dit gebied klaar zijn.

© Manon Laterveer – de Beer